Число 41. Львів дня 10. (23) Жовтня 1902. **Річник VI.**

Виходить що тижня в четвер.

Редакция і адміністрация: Львів, ул. Батория 24.

Видає і за редакцию одвічає: Вячеслав Будзиновский.

СВОБОДА

Полїтичне, просьвітне і господарске письмо для народу.

Предплата на цїлий рік стоїть 4 корони.

За анонси платить ся 20 сотиків від стрічки.

Рекламациї вільні від оплати.

Посол о. Богачевский перед виборцями.

О. Богачевский ставав перед виборцями д' 5. с. м. в Рожнїтові, 6-ого в Болехові а дня 9-ого с. м. в Долинї.

О. посол говорив всюди більше менше однаково, а що ми вже одно справоздане помістили, тож вввї доповнимо тільки, поминаючи справи, о котрих вже була бесїда.

Перейшовши до справи реґуляциї рік і меліорациї ґрунтів, бесїдник виказував кривду східної Галичини на користь західної. Особливо упослїджений є повіт долиньский, де власновільно панує бар. Попер, пускаючи для сплаву свого дерева рікою Сьвічею клявзу, коли хоче, так що переїзджаючі цїлком несподївано могуть найти ся під водою. Посол вніс давнїйто в соймі інтерпеляцию в справі реґуляциї Сьвічи, попирав петицию громади Підбережа і вніс петицию кількох громад о будову мосту на тій ріцї; вкінци виєднав у намістництва 3.000 К. на роботи коло Сьвічи.

Нам годї надіяти ся поправи, поки не настане зміна ординациї виборчої так до державної ради і сойму, як і до рад повітових і громадских на підставі загального, рівного і безпосередного голосованя. Так прим. дивоглядним є при громадских виборах подїл виборцїв на кола; в селї Должції долиньского повіту до першого кола належить сам оден жид Адлерсберґ і він іменує до ради чотирох радних і двох заступників, яких сам хоче!

Бесїдник пояснив справу страйків, котру сам розслїдив на місци, обїхавши 20 страйкуючих громад в теребовельскім і гусятиньскім повітї. „Я надибав — казав — громади, де робітникови плачено 12—20 кр, а на весні навіть лише по 8 кр. на день! У жнива давано 11-тий або й 12-ий сніп озимини, а від ярини 12-тий або навіть аж 15-тий. До того ще мусїли робітники всїлякими дарунками купувати собі ласку економів. За викопанє і зсипанє до ями 7 міхів бульб — та ще яких міхів! — плачено три топки соли. При тім визискувано і кривджено селян еще всїлякими иншими способами: бували громади, де через нелюдяність панів, селяни не мали де води зачерти та худоби напоїти. Коли до того всего додати згірдне і нелюдяне поведенє з робітниками не лиш панів, але й економів або й леда двірского посїпака, то не дивота, що ті всї хлопскі кривди, що збирали ся від давних літ і росли з кождим днем, вивели вкінци нашого селянина з терпеливости та довели до страйку; дивуватись би хиба скорійше можна, що наш народ заховував ся при страйках так спокійно, поважно і законно. Домаганя робітників були зовсїм слушні і невеликі: бувало, що до найважнїйших жадань належало, щоби двір виплачував за роботу не в недїлю, в часї відправи, а в будний день. Пани повинні були вдарити ся в груди і усунути людску кривду; а тимчасом вони вони вдарили у великий дзвін на тревогу, що народ бунтує ся, вертає до гайдамацких часів, та зажадали від намісника і від президента мінїстрів заведеня виїмкого стану і наглих судів. Та хоч не докопали сего, то старостве, котрі повинні були стати по серединї і старати ся по справедливости залагодити спори або бодай стануги осторонь і лиш права пильнувати, полохали замість того жандармами і войском і гнобили спокійних людий. В селї Кобиловолоках, де я сам — казав посол — перевів угоду між двором а людьми, приходили до мене жандарми і просили, щоби я напер на старосту, щоби відкликав войко, бо як говорили, тут не то войска, але й нас не треба. Та хоч я просив старосту о відкликанє войска, то він не послухав того, бо був лихий на громаду за вибори. В справі страйків руски посли внесли в соймі дві інтерпеляциї, а я з місця страйків вислав дві телєґрами до президента мінїстрів“.

Бесїдник закінчив просьбою о підпору і зазивом до оборони народних справ, бо в нинїшній лютій порі самі посли рускі нічого не вдіють, коли весь руский народ не стане до борби за свої права. „Руский народ — сказав посол — нїколи нїкого не нападував, але боронити ся умів до остатної капли крови. Він жив, жиє і дальше хоче жити своїм питомим житєм та буде жити, хоч би се не знати як кому заваджало!“

По тій бесїдї о. посла наступали інтерпеляциї і внесеня зібраних; і так:

В Рожнїтові о. Ґоцкий зі Струтина нижного допоминав ся 1) о приспішенє реґуляциї допливів Лїмвиції, 2) щоби краєвий видїл оголосив по всїх селах услів, на яких селяни могли би користати з меліорацийного фонду, 3) щоби по місточках замикано в недїлю склепи. — П. Волошинович з Рожнїтова додав до того, що комісия для реґуляциї Лїмвиції і допливів, хоч уже чотири роки урядує в Калуши, доси тілько всего знаку дає своєї роботи, що часом десь щось міряє та вбиває палики. — О. Медвецкий з Вільхівки жалував ся, що сіль завивана в папери є тепер дорожша а гірша. — М. Федорович з Крехович говорив про шкоди, які громада терпить від дикої звірини. — П. Шлапак з Рожнїтова домагав ся, щоби староства і дирекция пропінацийного фонду завели якусь контролю над вишинком горівки по корчмах, бо жиди заправляють її додатками, шкідливими здоровлю.

В Болехові п. Фористина з Чолган жалував ся, що громадї заперто суровицю, котру торік побирала, — що Сьвіча робить в селї страшні спустошеня, — що громада ухвалила 600 К. з громадского фонду на церков, а повітовий видїл здержав тую ухвалу, — що рада громадска заперла жидам пасовиско, а повіт. видїл станув в оборонї жидів.

Дальше висказувано там еще таки жалоби: В Тисові (Ник. Турмис), у Витвици (М. Витвицкий) і в Бубниши (О. Кондратів) великі шкоди робить дика зьвірина, в Тисові (Турмис) ріка Сукіль, а в Тяпчи (І Долїшний) Сьвіча; реґуляциї Сьвічи громада мимо долголїтних заходів не може дочекати ся, а небезпеченьство є грізне, бо коли ріка урве ще 6 сяжнів, то забере цїле село. Громада Тисів не може допросити ся суровиції; а громадї Церківній (о. Бабій і Грицило) не хотять в Долинї видати суровиції, хоч зі Львова прийшов дозвіл на її побиранє. В Довжції (Дан. Бодлак і Йос. Іванишин) ухвалила громада даток на іконостас в місцевій церкві, а долиньский видїл повітовий здержав ухвалу. Громадї Белеєві (С. Матійців) той сам видїл повіт. не хоче видати двох облїґацийгромадских на заложенє пожичкової каси, а також перетримує додатки, котрі дирекция пропінацийного фонду призначила громадї.

В справах шкільництва указав о. Дерлиця з Витвиції на занедбанє долиньского повіту, де на 61 громад ледво 26 є шкіл, та й то лише на папери, а властиво буде їх еще менше. — Громада Гозіїв (Андр. Гошовский) має шкільний будинок і оплачує шкільний буджет, але учителя не може допросити ся. — З Довжки (Д. Бодлак) мусять дїти бігати до школи аж до Болехова; а коли котре спізвить ся, то завертають до дому і накладають за те на батьків кару. Управа шкільна в Болехові роздає книжки і одїж майже тілько польским і жидівским дїтям, хоч русві далеко біднїйші і є їх 70 прц. — П. Русин з Болехова і С. Фурович з Волоского села жалують ся, що з усїх болехівских передмість, хоч вони творять для себе окремі громади, мусять дїти ходити до школи далеко до Болехова. А що там школа не годна помістити всїх дїтий, то рада шкільна мусить постарати ся о другу школу. Отже, замість купувати чи наймати будинок на тую другу школу в Болехові, було би і справедливійше і вигіднїйше заложити школу у Волоскім селї, тим більше, що там тепер камера продає одну корчму, котру легко можна би на школу перебороти.

В Долинї жалував ся п. Камерский (Поляк) на повітового маршалка Валїґурского. П. Валїґурский пожичив повітови 6000 К. і побирає від них 6 прц., за що певно зажадає незадовго будови якоїсь вигідної собі дороги коштом повіту.

П. Каблак з Ракова жадав, щоби в сільских школах замість польщини вчено більше по нїмецки, бо тогди сїльскі дїти лекше могли би вступати до ґімназий.

О. Щуровский із Струтина вижного висказав повне вдоволенє з єго дїяльности і взивав селян, щоби посла попирали; а що до шкіл просив посла старати ся, щоби в руских школах не обходжено без потреби лат. сьвят та щоби усе шкільне діловодство вело ся по руски.

Отсе були питаня і жалоби, які ставлено до о. Богачевского, а на всї ті жалоби і питаня дав о. посол основні відповіди і поясненя.

О. Богачевскому ухвалено всюди довірє а кромі того особливу подяку за єго рішучі виступи та совісну працю.

Посли: Романчук і др. Кос перед виборцями.

Дня 13 жовтня ставали посли державної Ради пп. Ю. Романчук і др. А. Кос перед своїми виборцями в Калуши, щоби зложити звіт зі своєї півторарічної посольскої дїяльности.

Предсїдателем вибрано о. сов. Петрушевича, єго заступником селянина Слюзара, а секретарем судию п. Третяка.

Перший забрав слово посол Романчук і в 2 годинній промові представив виборцям дїяльність руского клюбу в Радї державній, а відтак свою власну.

Посли народні старали ся получити з послами мазурскими, так людовцями як і стояловцями, та сї проби не удали ся, хотяй рускі посли дуже щиро бажали довести до порозуміня.

Свою дїяльність розпочав руский клюб заявою оголошеною в день отвореня парляменту, що рускі посли не признають заступниками народу решти послів вибраних в Галичинї, бо они вийшли против волї виборцїв, котрих знасилувано в користь польскої шляхти пануючої в Галичинї.

Клюб руский станув від разу против правительства, бо воно терпить, а навіть попирає теперішний несправедливий лад в Галичинї і боїть ся виступити против польского кола. Сеї полїтики держали ся рускі посли через цїлий час від отвореня ради державної і не входили в нїякі переговори з правительством, заявивши виразно, що доки не змінить ся система правлїня в Галичинї, доси рускі посли не можуть мати довіря до правительства. З послами рускими, стоячими поза клюбом, не було тіснїйшої звязи, але помимо того усї рускі посли старали ся поступати згідно.

До руского клюбу прилучив ся буковиньский руский посол Ник. Василько і поляк Брайтер, вибраний так добре Русинами як Поляками, так, що клюб сей числив 6 членів.

Перейшовши до своєї власної дїяльности, зазначив пос. Романчук, що все старав ся підносити кривди руского народу та висказати єго бажаня і в сїй цїли використував всї способи, які дає парляментарний реґулямін. Наглих внесень вніс три, а то в справі соймових виборів, в справі руского університету і громадских додатків пропінацийного фонду, а надто одно звичайне що до подїлу галицкої ради шкільної краєвої на секцию руску і польску. Дальше вніс пос. Романчук шістьнайцять інтерпеляций, промовляв 11 разів в повній палатї, а вкінци працював в комісиях, і то найважнїйших, як буджетова, шкільна і иньші.

Рускі посли будуть і дальше в опозициї до правительства ще острійшій ніж дотепер, бо відносини не змінили ся, а правительство помимо заостреня відносин в краю попирає а

що найменше терпить кривдячий нас порядок. Що лиш укінчені страйки дають наглядний доказ, що правительство не має і гадки виступити проти ворожої нам краєвої управи.

При обговореню послідних подій з часу страйку задержав ся посол Романчук довше, підносячи з радостию і признанєм посьвящене наших селян, котрі зірвали ся нарешті до тяжкої борби на житє і смерть і візвав також своїх виборців, щоби і они вхопили за се нове оружє самооборони так болюче а заслужене для наших кривдителів.

Нечувані переслїдуваня наших страйкарів послужать руским послам темою до наглого внесеня і руский клюб буде старав ся сю нову тяжку кривду руского народу піднести в належний спосіб в раді державній.

Посол закінчив свій звіт запевненєм, що як доси так і дальше буде трудити ся щиро для руского народу і візвав виборців, щоби піддеужали єго, єсли хотять, щоби єго голос мав більше значінє.

Промови посла Романчука вислухали виборці з великою увагою і нагородили єї бурею оплесків.

Посол V-ої куриї др. Кос на вступі своєї промови підніс, що він будучи послом V-ої куриї старав ся передовсім заступити інтереси селяньства і відповідно до того при кождій нагоді вказував на щораз більший упадок тої верстви нашого народу та єго кривди і на єго найтяжшого противника — польску шляхту. В сїм дусї виголошував він в повній державній раді промови, де старав ся в правдивім сьвітлї представити галицкі відносини, мало що звісні ширшому сьвітови.

Несправедливе розложенє і немилосердне стяганє податків пригнїтає селян щораз більше; за хлопа нїхто не дбає, о помочи для него нїхто не згадає, а народним кривдникам уходить усе безкарно.

Коли нарешті селяни самі старають ся свою долю поліпшити, коли зірвуть ся до просьвіти і самооборони, то всї їх проби натрафляють на перешкоди; кождий такий відрадний рух у нас переслїдує ся і придушує ся.

У нас править краєм польска шляхта, в єї руках всї уряди, а на свої потреби має так правительственні як автономічні власти.

У нас завів ся такий лад по громадах, що війти-хруні держать ся при власти по кільканайцять років; такі війти хоть би мали на совісти не один злочин, хоть би розікрали громадску касу, удержують ся лише длятого, що они добрі до виборів, що они все і всюда послушні орудя старостів. Протести, жалоби і просьби громадян не мають нїколи успіху; хрунь війтує дальше, а тимчасом порядних війтів усуває ся від власти за найменшу провину.

Отсе був головний зміст промов, які виголосив др. Кос в парляменті. Сих промов було загалом пять. Кромі того посол вніс богато інтерпеляций в ріжних справах (гром. виборів, стяганя податків, надужить старостів і конфіскат праси) а вкінци, як посол інтервенїював в часї сегорічних страйків, побувши довший час в повіті збаражскім. При тім зазначив др. Кос, що всюди в Европі страйки річ дозволена і перейшов до того, як у нас обходжено ся зі страйком і страйкарами — та сю часть промови пропускаємо, щоб нам „Свободи" не сконфіскували.

Бесїдник закінчив свою промову зазивом, щоби селяни не пускали з рук зброї, якою є страйки, бо се зброя добра, а усю промову виголошену з великим жаром приняв зібраний нарід з незвичайним і очивидним одушевленєм.

Сел. Залуский і Онофро Василїв жалували ся на польщенє народних шкіл та просили послів, щоби старали ся о те, аби, де нема польских дітий, залишено науку польскої мови.

Дяк з Підмихайля, Василь Петрів, жалував са на шкоди, які роблять дики на хлопских ґрунтах, і на трудности, які робить староство при уділеню дозволу на ношенє стрільби.

Тимко Пітулей з Калуша підносив лиху господарку громадскої зверхности в Калуши, котра не дбає о дороги на передмістях.

Ярослав Коритовский звернув ся до послів, щоби в якийсь спосіб постарали ся о заведенє ладу в калуский повітовій Раді, при чім розказав, що ся рада повітова урядує вже 13-тий рік, а нова рада хотяй давно вибрана, хотяй уже вибір маршалка і заступника затверджений цїсарем, з незвістних причин не введена в урядованє.

Дальше просив п. Коритовский послів, щоби постарали ся о запомогу для тих сїл калуского повіту, котрі потерпіли тепер через слоти, або щоби бодай вимогли залишеня напрасного стяганя податків в тих околицях.

Забирали ще голос Гринь Сімків, Демян Рубчак і Іван Яцишин, жалуючи ся на несправедливе роздїлюванє сировиці та домагаючи ся улекшеня в набуваню опалу з лїсів камеральних.

На сїм збори закінчено, ухваливши еще послам одноголосно признанє і довірє. Нарід розійшов ся вдоволений серед очивидного одушевленя.

Державна рада.

В четвер минувшого тиждня зібралась наново рада державна. Чехи, котрі зразу грозили страшною обструкциєю, якось не мали відваги розпочати єї. Замість обсгрукциї, гнївають ся тілько на правительство.

Правительство предложило буджет, о котрім поговоримо докладно колись пізнїйше.

Рускі посли витягнули справу страйків і справу руского унїверситету.

В середу було на порядку дневнім нагле внесенє руских послів з домаганєм заснованя руского унїверситету у Львові.

Дня 21 с. м. відбула ся дискусия над наглим внесенєм руских послів о заснованє руского унїверситету у Львові. З руских послів промовляли Романчук і Барвіньский. Против внесеня промовляв Поляк Стажиньский і ворог Русинів, мінїстер Гартель. Парлямент відкинув наглість внесеня.

В середу зачалась дискусия над наглими внесенями в справі страйків руских хлопів.

Нагле внесенє

пп. Романчука, Коса, Короля, Вас. Яворовского і тов в справі сегорічних хлїборобских страйків у східній Галичинї і в справі поведеня ц. к. властий при тих страйках.

Недостаток і нужда сїльского населеня східної Галичини, зовсїм недостаточна платня за господарскі роботи, при тім всїлякі знущаня з економічного і полїтичного огляду та иньші подібні обставини викликали сего лїта великий, хоч зовсїм несподїваний, страйк рільних робітників, що розширив ся на 23 полїтичні повіти східної Галичини. При тих страйках ц. к. власти і їх орґани не тілько цїлком рішучо станули по стороні сильнїйшій і визискуючій, але поступали навіть особливо брутально і противзаконно з бідними і слабими. Хоч анї одному дїдичеви не грозило нї найменше небезпеченьство, тероризовано страйкарів і заповідаючих страйк; висилане на них війско рубало їх шаблями; розміщувано по їх хатах цїлі громади жовнїрів, а ті нищили їх нужденне майно; жандарми сотки людий погнали до вязниці, нелюдно над ними знущаючись; увязнених місяцями держано в слїдстві. Таке поведенє, негідне цивілізованої держави, є попросту кпинами з всякої справедливости і людского чувства, але може мати навіть небезпечні наслїдки на будуче.

Длятого подаємо таке нагле внесенє:

Висока палата зволить ухвалити:

Взиває ся ц. к. правительство: 1) розслїдити — в разї потреби через анкету — причини сегорічних хлїборобских страйків у східній Галичинї, а вислїдок подати до відомости палати послів; 2) настановити окрему комісию, котра докладно розслїдить поведенє галицких ц. к. властий і їх орґанів при тих страйках, та укаранєм винуватих і иньшими відповідними запорядженями запобігчи надужитям на будуче.

З сим внесенєм належить поступити з всякими, реґуляміном дозволеними, скороченями.

У Відни дня 16 жовтня 1902.

Подібні внесеня подали ще пп. Брайтер і Дашиньский.

Страйкові процеси.

Дня 6 і 7 с. м. відбула ся в окружнім суді в Бережанах розправа проти 19 селян з Плотичі і одного з Городища. Боронив безінтересовно др. А. Чайковский.

Трибунал засудив: Стшалковского на 5 місяців тяжкої заостреної вязниці, а 12 обжалованих на кару арешту від 4—14 днїв і всїх на заплату судових коштів.

Прочих трибунал увільнив.

Дня 14 с. м. відбула ся перед трибуналом ц. к. окружного суду в Бережанах карна розправа против 9-тьох селян з Бурланова і Золотник.

Трех засудив трибунал на 6 тиждні тяжкої вязниці, иньших на 3 тиждні і на зворот судових коштів. Оборонець вніс жалобу неважности в імени 7-мох обжалованих.

Того самого дня відбулась розправа против академиків Володимира Кушнїра і Осипа Кекиша.

Трибунал засудив Кекиша на 14, а Кушнїра на 10 днїв строгого арешту.

Що чувати в сьвітї.

Ті Болгари, котрі еще лишились під панованєм турецкого султана, називають ся Македонцями, бо Македонією називають край в котрім они живуть. Над Македонцями збиткують ся турецкі пани, турецкі урядники, турецкі жандарми і турецке війско. Аби Македонців висвободити з турецкої неволї, заснував ся в Болгариї македоньский комітет, котрий аґітує в Македонії за бунтом против султана. Сей комітет збирає також гроші на оружие а в послїдних часах вислав також до Македонії кілька добре узброєних ватаг, аби викликали повстанє. Деякі болгарскі полковники і ґенерали покинули службу в болгарскім війску і обняли команду над тими Болгарами, що вдерли ся до Македонії.

Турецке правительство стягнуло дуже богато війска аби бунт здавити і вже в кількох місцевостях прийшло до різнї. В однім місци Болгари розбили турецке війско і обсадили кілька дуже важних місцевостий. З Царгороду знов доносять, що кілька болгарских ватаг розбило турецке війско. Турки старають ся обсадити болгарску границю, аби більше не впустити до Македонії болгарских ватаг.

Доносять що турки страшно збиткують ся над болгарским народом: рабують і палять, в кількох селах вимордували всї жінки і дїти. Европейскі держави дивлять ся на все те спокійно і тілько кивають пальцем в чоботї, пригадуючи султанови, що єго обовязком є завести лад і спокій в Македонії. Нїхто не подивить ся, в який то спосіб турецке війско заводить лад.

Революция в двох малих американьских державах, в Венецуелї і Гаїті, про котрі ми вже писали, вже закінчена. В обох державах правительственні війска розбили повстанців, а ґенерали повстанців, або погибли або поутїкали.

Величезний страйк в Америці вже скінчив ся. Се був величезний бій двох орґанізаций. Проти себе станули: Орґанізация робітників і орґанізация властителїв копалень угля. Властителї копалень в Америці суть страшною силою; їх маєтки суть більші, як маєтки монархів цїлого сьвіта. Всї они зорґанізували ся в одну родину і рішили ся за всяку цїну зломити страйк. Цїлий сьвіт гадав, що з такими силачами робітники мусять програти, що будуть мусїли відступити від страйку а тогди розібєсь на все їх орґанизация. Але анї міліони панів, анї голод не годнї були зломити завзятя і солїдарности робітників. Сто сорок тисячів робітників страйкувало півшеста недїль! Пани, котрі зразу не хотїли навіть говорити з провідниками робітників, бачучи що робітників таки не зломлять, уступили. Так робітники як і властителї копалень згодили ся на комісию, котра буде рішати у всїх спорах між обома сторонами. Під тим услівєм робітники перервали страйк і вернули до роботи.

В Трансвали еще не цїлковитий спокій. Довідуємо ся, що в краю є еще кілька відділів повстанців, котрі доси не зложили оружия, бо анґлійскі власти не хочуть запевнити їм безкарности. Бури не хочуть іти до вязниці, а анґлійске війско не може їх зловити.

З командантом одного такого відділу бурских повстанців переговорювали анґлійскі власти заявляючи, що коли Бури зложать оружє, будуть арештовані і дістануть дуже малу кару арешту. Бури заявили, що они „не дурні", що они не вірять Анґлійцям, котрі нїколи слова не додержали і помашерували дальше.

Страйк робітників в Француских копальнях угля тревае дальше. В однім місцевости страйкарі спалили доми тих робітників, котрі до страйку не прилучили ся Під деякі доми підложено динаміт, котрий порозривав мури. Тут і там чути було також стрілї.

ДОПИСИ.

З Сокальщини.

З нашого повіту мало подає ся вісток про рух в Сокальщині. Сказавби хто, що не треба писати, бо Сокальщина спить, що не треба єї будити з солодкого сну. То правда, що Сокальщина спить сном блаженним, коли противно ворог не дрімає, лиш кує желізо поки тепле. Під словом ворог маю на думці таки наших питомих ворогів, що іменують ся славетною назвою „кацапи“. Бо чейже за приятелів годі їх уважати лиш за ворогів і зрадників, бо они ведуть народ на манівці і бездорожа. — Є ту в повіті кількох кацапских „штабовців“, що риють по селах, ще й горлають, що хтось їм мішок дре. До тих перших запеклих „штабовців“ належить без сумніву і о. Грицик, що розпаношив ся в Завишни, мовби на Камчатці. Що до політики, то незабавом перевисшить „штаб ґенеральний“ з Мончаловскими і Марковими. О. Грицик стоїть на становищи попа-батюшки, що мовляв „доки народ темний, доти і нам добре“. Тож старає ся недопустити жадного сьвітла просьвіти в своє село, а хоче тримати людий під кнутом і нагайкою.

Дуже часто в проповідях витягає партийні спори і сам ширить ненависть місто любови. Людий трактує так як своїх парубків; чесних господарів ганьбить публично в Читальні такими словами, які не пристоють достоіньству сьвященика. Ґвалтом завів в селї читальню ім. М. Качковского, викинув з неї „Свободу“ а кормить людий „Ґалічаніном“ і „Русским Словом“, котрих ніхто не розуміє ані не читає. Коли громадяни давали вечерок в честь Т. Шевченка і представленє, то всякими способами розбивав те діло. На вечерку не позволяв сьпівати „Не пора“ і криком своїм довів до того, що люди аж два рази єму засьпівали сю пісню. Коли парубки раз зійшли ся в неділю до школи на сьпів, О. Грицик мов бішений влетів до кляси і став розганяти, до чого не мав найменьшого права. Тепер коли занюхав, що академіки рішили обїздити села в цїли осьвідомлюваня народа, сей патріот що неділї уряджує в Читальні музики, щоб перешкодити „Україньчикам“ в їх роботї. Мимоходом кажучи парубки за музики мусять тяжко працювати на поли о. Грицика. І много иньших патріотических подвигів можнаби навести та шкода чобіт.

Но ви отченьку схаменїть ся „будьте люди“ — бо і народ не такий темний, як вам ся здає, щоб не пізнав „яка на вас шкура“. І вас „премудрих немудрі осудять“. *Ш.*

З Сокальщини.

Москвофіли помагають в „zniszczeniu Rusi“.

Не раз на селї приходить ся менї розмавляти з читачами „Русского Слова“. З розмови їх видно, що їм і не снить ся о тім. щоб они хотїли бути Москалями а що більше они навіть мають погляди чисто радикальні, дуже хвалять собі борбу страйком і бойкотом. „Русское Слово“ читають лише тому, що оно туманить їх, що будьтоби москвофіли суть „тверді“ патріоти, що твердо стоять за права руского народу і не братають ся з Поляками, як се роблять „українчикі“, щоби Русинів зполячити. Про твердість „твердих“ ми вже нераз мали нагоду переконатить а хто більше братаєть ся з Поляками то от подивім ся а переконаємо ся.

Дня 3. вересня 1902 відбув ся в Сокали повітовий з'їзд „kółek rolniczych“. В з'їздї тім брало участь около 150 участників переважно обшарників, двірских посіпаків, що їх панн умисно привезли, та як звичайно кількох наших „хрунів“. Хрунї, як звичайно коли своїм рилом занюхають, що десь буде хапатня, то стрімголов летять там, бо чекати аж 6 літ як будуть вибори, то троха їм за довго. Дивно лише, що в тій чесній кумпанії знайшов ся наш давний кандидат на посла Лука Михальчук господар з Бишева. Ми до тепер знали лише, що він зачисляєсь до т. зв „твердих“. Сей колишний кандидат на посла, за котрим без ріжниці партий колись наші люди розбивались і не мало за се натерпілись, наняв ся тепер зовсїм панам на службу. Він дав ся вибрати до заряду повітового і засїдає там з крайним нашим ворогом Країньским, що то в часї штрайків їздив до Відня і домагав ся, щоби хлопів всїх вивішати, бо они не хочуть за півдармо робити панам. Він то тепер замість старатись закладати читальнї і осьвідомлювати та орґанїзувати нарід до борби, буде розбиватись за закладанєм „kółek rolniczych“ та буде кувати нові кайдани на своїх братів-земляків разом з панами. Була там мова і о страйках і не мало громів посипалось на „agitatorów“ зі сторони панів а і „ґаспадін“ Михальчук яко делеґат „w imieniu włościan“ певно не малу скількість доляв до того, щоби лише показатись перед панами „блаґонадьожним“. Він під небеса вихваляв доброту сокальских панів і доказував, що таким панам робити штрайк булоб гріхом. Таж пани маючи таких ревних оборонців та противників страйку виражають з вдоволенем свою надію; „że hydra ostatnich strajków nie waży się zapuścić swych szponów w Sokalczyznę“.

Панове! вважайте лише, щобисьте ся не перечислили!

Такі Михальчуки, Головки і прочі кацапи здрадники вам не богато поможуть, бо наш нарід пізнав де правда, і на польско-кацапску віздочку не дасть ся зловити. Ви „ґаспадін“ Михальчук, коли вже запряглисьте ся до паньскої брички, то тягнїть єї дальше, лижіть дальше ворогам свого народу лапи а за вірну службу пани заіменують Вас членом ради повітової.

А може Ви „ґаспадін“ Михальчук, хочете послом зістати? О! шкода, Ви запізнились! треба скорше було нанятись панам на службу, бо і їм в Сокальщині щось рвеТь ся тепер, бо хрунї щось дуже скоро в час зводять ся. Однак Ви так дуже не журіть ся, прецїнь ще суть жандарми.

Ой ви „тверді“ з вашим „Русским Словом“, чого ви так баламутите тото бідного руского хлопа? Чи ще не ма кінця вашій безличности? „Ґаспадін“ Головка з Конотін щож Ви на се скажете?! Таж Ви працюєте, прієте нераз в „Русскім Слові“ щоби лиш доказати, що „українчикі“ збратались з Поляками і хочуть ввести Польщу на Руси а тут ваш „одномишленник“ Михальчук псує Вам цїлу роботу. Може би ви нам се пояснили?

Також хлоп запека.

Сокальщина.

В числї 40 „Рус. Сл.“ помістив ґаспадін Головка з Конотін допись п. з. „Ôтъ Сокаля“. Помимо своєї старости піддав ся він москвофільскому звичаєви і почав брехати як пес на ланьцуху. Кинув ся він передовсїм на поведенє ся а радше роботу всїх студентів Русинів-Україньців. Він пише, що они нїчого не робили, лише возили ся по селах з своєю „Вкраїною“. От чистїсїнька „правда циганьска“. А хто ж то їздив по селах, та реферував в читальнях про справи політичні, економічні і шкільні?! Чи може кацапики? Хто їх видів?! де?! Хто був в Рожджалові, Войславичах, Завишнї, Поториці та других селах, як неправдиві народолюби Русини-Українці? Пощож ту старому брехати?!..

Дальше пише сей „ґаспадін“, що студенти-москалята як прийшли до церкви, то сьпівали з дяками, читали „Вірую“, „Апостола“ і т. п., а студенти-Українці стояли нїмі, бо в школах не вчили їх любити свого обряду і церкви“. Придивім ся, яка ту правда. Студентів-Українців не вчили любити свого обряду і церкви в школах руских, де є учителями Русини, а москвофільских студедтів навчили того в школах польских та нїмецких, бо они звичайно не ходять до шкіл руских. Отже Поляки та Нїмцї вчили москалят любити свій обряд і церкву. Такій крутаницї вже певно таки нїхто не увірить, та кождий подумавши трохи, скаже: „Не бреши ґаспадін Головка, бо в очи тя наплюю“.

Дальше наводить він розмову з одним богословом; пише, що богослов сказав єму, що Русини приняли від Греків „віру латиньску“, бо Греки були тодї „латинниками“ а не православними, тому є ми латинниками. Отже ґ. Головка каже, що то чисте крутарство. Певно, що то є чисте крутарство, але то ви самі ґаспадіне покрутили, бо тоє розумілисьте, як свиня перець. Він вам говорив так: Ми Русини приняли в р. 988 віру Христову (не латиньску) від Греків, а однак не булисьмо православними християнами, бо схизми в той час в Греції не було. Греки тодї узнавали Папу римского головою Церкви, але свій обряд східний задержали і ми его приняли. Отже він вам не говорив, що ми були латинниками, але що ми не були схизматиками. Так вам скаже не лише Українець але і сам Москаль з Петербурга.

На кінци ось як по кацапски забрехав: Пише, що сей богослов сказав єму „що як би в наші школи ввели вороги польскоє абецадло, то не було би то великим злом“. І се брехня. Се міг сказати хиба москвофіль.

Панько Г. також з пад Буга.

НОВИНКИ.

— **Страйкова напасть.** Дня 14. с. м. зголосив ся до староства в Теребовли посесор з Кобиловок, Премінґер і доніс, що 4 селяни побили его робітників в поли та загрозили їм смертию, коли будуть ходити на двірский лан до роботи. Услужному заступникови старости, комісареви Шведзіцкому лиш в се грай. Сейчас списав протокол і без провіреня доносу зарядив арештованє мнимих злочинників. Того самого таки дня жандарми відставили чотирох селян до суду в Будзанові, де задержано їх в слїдчім арештї аж до переслуханя сьвідків. І щож показало ся? Всї сьвідки зізнали, що о якихсь грозьбах на двірскім ланї не було й бесїди. Арештовані селяни, виїхавши на своє поле, спинили лише двірских робітників, котрі йшли цїлою громадою через їх поле і толочили бараболю. За шкоду хотїли одній двірскій робітници зафантувати мішок, з чого вивязала ся звичайна драча без якихсь поважнїйших наслїдків. Очивидно фальшивість паньского доносу виявила ся в цїлій повни і арештованих селян випущено на волю, але защо просидїли они невинно 36 годин в арештї?

— **Отворенє читальнї „Просьвіти“** відбуло ся дня 4. с. м. в Городищу королївскім, в бобрецкім повітї. Як нам пишуть, прибули на се сьвято крім тамошних громадян ще о. Винницкий з Залїсець і Дудиньский, п. Роман Дудиньский технїк з Отиневич, пп. учителї Костирка з Руди, Бурлацкий з Залїсець і Лукашевский з Город. корол., дальше делеґати громад Руди та читальнї з Огиневич. Хід зборів був дуже оживлений; ухвалено ще в протягу сього року постаратись о власну хату. Щасть Боже!

— **Нужда в стрийскій верховинї.** Коло Сколього між народом крайна нужда. Ярі пшениці і жита частю, а овес по найбільшій части пропали, а бульби єще в земли. Причиною опізнених зборів суть сильні морози, що навістили недавно стрийскі гори. Землеплоди або попримерзали або таки вигибли, як прим. фасоля. В недалекій будуччинї начнуть бойки голодувати. Просьвіта народа читальнями єще в колисьці. Справдї, сумно в стрийских горах.

Земля на продаж. 3 км. від місточка Войнилова є до розпарцельованя 535 м. доброго ґрунту орного, сїножати і корчунку по 130 зр. Близші поясненя у В. Сметаньского в Войнилові.

— **Найвисший трибунал про суспензию руского судиї.** Як звістно, з нагоди страйків львівский суд апеляцийний виточив судовому радникови в Тлустім п. Боцюркови дисциплїнарне слїдство, при чім засуспендував его від дальшого урядованя. Против суспензиї вніс п. Боцюрків відлик до найвисшого трибуналу у Відни, котрий розслїдивши справу безсторонно, зніс суспензию не добачуючи з актів до сего оправданої причини. Розправа, що до самої дисциплїнарки, відбуде ся у Львові дня 25 с. м., а судячи після осуду віденьского найвисшого трибуналу, слїдство мусить скінчити ся для обжалованого повисше увільненєм. Справа п. Боцюркова є добрим показчиком, як на напасти польских дневників на руских судиїв дивить ся цивілїзований сьвіт.

— **Живцем спалений.** В Америцї повертають до давних час в римских царів-мучителїв. В Коринтї, в станї Міссіпі, засуджено на смерть через повішенє якогось мурина за убійство женщини. Заки ще виконано засуд смерти, кілька сот осіб напало на вязницю, розбили двері і випровадили з собою засудженого мурина. Опісля визели его за місто, привязали до зелїзного стовпа, під яким уложено костир. Брат убитої женщини підпалив костир і мурин живцем згорів в очах около 2.000 людей, що зі спокоєм приглядали ся его мученичій смерти.

— **Зі страху перед прокураром.** Дня 19 с. м. повісив ся в Микулинцях в помешканю на гаку від лямпи жид Фішель Фоґель, богач, властитель одного банку з місцевих жидівских банків. Від часу, як суди зачали вглядати в господарку тих банків а навіть позабирали всї книги для пересьвідченя, чи не управляє ся там лихва під покривкою банкових пожичок, попав Фішель в нервове розстроєнє, в котрім все видів прокуратора. Самоубийча смерть закінчила его страх і душевний несупокій.

— **Обрабованє і зневаженє трупів.** Із Ню-Йорку доносять, що на кладовищи міста Індіяна в часї послїдних 5 лїт обрабовано до 1200 трупів, а опісля продавано їх до анатомічних кабінетів для наукових цїлий. Яко головних виновників арештовано пастора Лонтереля і трох професорів анатомії.

— **Платнї і доходи монархів.** Цар Николай II. має 640 мілїонів морґів лїса і рілї, ко-

трі приносять єму річно 60 міліонів корон доходу. Кромі того є він властителем копалень золота і срібла в Сибірі. На удержане двору і на привятя бере ще 30 міліонів, так що в році має доходу 100 до 120 міліонів. — Турецкий султан Абдуль Гамід бере з державноі каси 30 міліонів корон, а з власного майна має доходу 80 міліонів. В єго гаремі є враз з урядниками і службою 5 тисяч осіб. — Мікадо, цісар Япону, має річно 18 міліонів корон. Італійский король має річно 20 до 24 міліонів доходу. — Цісар Вільгельм II. бере яко король пруский 15, а яко цісар німецкий три міліони, має величезні обшари землї, що приносять єму 13 міліонів, так що загальний єго дохід обчисляють на річних 33 до 36 міліонів. — Іспаньский король Альфонс XIII. має річного доходу 7 міліонів. Мати, сестри, тїтки беруть значні річні ренти. — Королї мають річно франків: бельґійский 4,925.000, даньский 1,600.000, портуґальский 2,500.000, норвежский 1,325.000, румуньский 1,125.000, грецкий 1,248.000, баварский 6.720.000. Анґлійский король бере 14 міліонів корон і в додатку 6 міліонів почетної пенсиї. — Цісар Франц Йосиф I. брав до тепер з обох подовин держави по 18,800.000 корон річно. В буджет на 1903 р. вставлено о 4 міл. більше, що припало би но рівнї на обі части держави, отже від тепер брав би цісар 22,600.000 корон. Крім того цїсар має 55.000 морґів ґрунту, 9 броварів, 2 парових тартаків, 9 цегольнїв, 3 млини, 4 рафінериї спіритусу, 1 фабрику машин, цілька каменоломів, фабрик і 11 замків. — Президент швайцарскої републики бере річно 12.000 корон.

З народної Торговлї. Вив. о А. Янович парох Струтина коло Золочева пише нам: Читальня Товариства „Просьвіта“ спровадила для своїх членів від Вас млинок за 64 кор. Сей млинок оказав ся знаменитий для малихгосподарств і вигідний для перенесеня. Оден з тутешвих господарів зажадав також такого млинка.

Крім згаданих тут млинків маємо єще млинки в цїні по 59 кор. і більші систему Бакера по 100 кор. Всї наші млинки суть знамениті.

Сїчкарні ССХ по 54 кор. ТН триножеві по 56 кор. Всякі нами продавані машини господарскі суть випробовані і добрі.

Дирекция.

Цїна збіжа і плодів господарских,

Цїна збіжа у Львові. В остатних днях платили за 50 кільоґрамів: пшеницї 7·10—07·25; жита 6·10—6·20; ячменю пашового 5·00—5·25; ячменю броварного 5·40—5·65; вівса 5·70—6·00; ріпаку 9·50 — 10·00; гороху пашового 0·00—0·00; гороху до вареня 6·00—8·00; вики 5·00 до 5·25; бобику 5·00—5·15; гречки 7·75—8.25; кукурузи 5·75—8·50; конюшини червоної 48·50 до 49.— ; білої 67·50—80·00; шведскої 60·00 до 90·00; тимотки 28·00—32·00 корон.

Цїна безрог в Відни. На торг сего тиждня привезено 11.437 штук свиний. За тучні свині платили 109 до 111 сот., за середні і старі 102 до 108 сот., за легкі 94 до 100 сот., поросята 70 до 92 сот. за кільоґрам живої ваги.

Худоби зігнано на віденьский торг 5247 штук, з того з Галичини і Буковини 377. З галицких волів спродано — штук по 66 до 74 к.; — по 60 до 65 кор.; — по — до — кор; Бугаї товсті продавано по 44 до 68 к.; корови товсті по 44 до 68 к. Худу худобу продавано по — до — к. — Все за сотнар метричний живої ваги.

З друкарні Народової (Манецких), Львів, Коперника ч. 9.